

Tekst 1

Regel 2 Quare ergo t/m vivis

Deze zin wordt door C. Verhoeven als volgt vertaald:

“Waarom ben je met je woorden dapperder dan in je leven?”

In deze vertaling is de grammaticale structuur van het Latijn niet geheel overgenomen.

- 1p 1 Leg dat uit met betrekking tot **loqueris**. Ga in je antwoord in op zowel het Latijn als de vertaling.

Regel 2-5 Quare et superiori t/m tangeris

- 1p 2 Noteer de naam van het stilistisch middel waarmee de in deze zin gemaakte verwijten worden onderstreept. Laat retorische vraag buiten beschouwing.

Regel 2-12 Quare ergo t/m magister

De meeste verwijten over Seneca's gedrag die in deze regels genoemd worden, betreffen gehechtheid aan bezit en een luxueuze levenswijze.

- 2p 3 Beschrijf in eigen woorden twee andere verwijten over Seneca's gedrag die in de regels 2-12 (**Quare ergo t/m magister**) worden genoemd.

Regel 2-15 Quare ergo t/m sufficiat

Uit het vervolg kun je afleiden in welk geval Seneca de in de regels 2-15 (**Quare ergo t/m sufficiat**) genoemde kritiek wél terecht zou hebben gevonden.

- 1p 4 Leg dat uit. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m **sum** regel 22).

Regel 5-15 Quare cultius t/m sufficiat

In deze regels wordt een aantal gedragingen beschreven.

- 1p 5 Citeer uit deze regels het Latijnse tekstelement dat een voorbeeld is van **Quare cultius t/m desiderat** (regel 5-6).

Regel 18 malis melior

- 1p 6 Leg uit wat dit voor Seneca concreet inhoudt. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m **sum** regel 22).

Regel 19-22 Non t/m sum

In deze regels vergelijkt Seneca zijn levenswijze met de toestand van zijn lichaam.

- 1p 7 Citeer uit de regels 19-22 (**Non t/m sum**) het Latijnse tekstelement dat, wat zijn lichaam betreft, vergelijkbaar is met **vitiis meis** (regel 19).

Regel 24 Aliter loqueris

- 1p 8 Citeer uit de regels 2-5 (**Quare ergo t/m tangeris**) het Latijnse woord dat een concrete invulling is van **Aliter** (regel 24).

Regel 28-29 **cum potuero, vivam quomodo oportet**

In het voorafgaande heeft Seneca aangegeven dat dit stadium voor hem nooit haalbaar zal zijn.

- 2p 9 a. Citeer uit de regels 17-22 (**Exige** t/m **sum**) het Latijnse tekstelement waarmee hij aangeeft dat dit stadium voor hem nooit haalbaar zal zijn.
b. Citeer uit de regels 29-33 (**Nec** t/m **sequar**) het Latijnse tekstelement waarmee Seneca aangeeft dat hij nog ver verwijderd is van dit stadium.

Regel 29 **malignitas ista**

- 1p 10 Leg op grond van het voorafgaande (vanaf **Hoc** regel 24) uit waarop Seneca met **malignitas ista** doelt.

Regel 18 **optimis** en regel 30 **optimis**

Met dit woord wordt in deze twee regels niet hetzelfde bedoeld.

- 2p 11 a. Beschrijf in eigen woorden wie of wat met **optimis** in regel 18 wordt/worden bedoeld.
b. Beschrijf in eigen woorden wie of wat met **optimis** in regel 30 wordt/worden bedoeld.

Regel 30-31 **quo vos necatis**

vos kan hier opgevat worden als een nominativus of een accusativus. Zowel om een stilistische als om een inhoudelijke reden verdient de keuze voor een accusativus de voorkeur.

- 2p 12 a. Leg uit dat **vos** om een stilistische reden als een accusativus opgevat dient te worden. Betrek de context in je antwoord.
b. Leg uit dat **vos** om een inhoudelijke reden als een accusativus opgevat dient te worden. Betrek de context in je antwoord.

Regel 33-34 **Expectabo** t/m **Cato**

In deze regels komt een a-fortiori-redenering voor.

- 1p 13 Beschrijf deze a-fortiori-redenering in eigen woorden.

Regel 34-35 **Curet** t/m **est**

Vergelijk hiermee regel 5-15 **Quare cultius** t/m **sufficiat**.

Sommige geleerden beschouwen **Curet** t/m **est** (regel 34-35) als een zwak excuus van Seneca, gezien de inhoud van de regels 5-15 (**Quare cultius** t/m **sufficiat**).

- 2p 14 Verdedig het standpunt dat dit een zwak excuus is. Ga in je antwoord in op beide passages.

Tekst 2

Regel 2-4 **Qua** t/m **civitem**

Deze zin bevat een tegenstelling die vergelijkbaar is met een tegenstelling in het vervolg (t/m **iniustum** regel 7).

- 2p 15 Leg dit uit. Ga in je antwoord in op beide tegenstellingen.

Regel 4 **a bonis auctoribus sic scriptum**

Ook in het vervolg maakt Cicero duidelijk dat hij zich baseert op anderen.

- 1p 16 Citeer uit de regels 10-16 (**Qui** t/m **committebat**) het Latijnse tekstelement waaruit dat blijkt.

Regel 6-8 **eundem** t/m **miserrimum**

- 2p 17 Leg uit dat de inhoud van deze zin goed past bij de boodschap die Cicero in de *Tusculanae disputationes* wil overbrengen. Baseer je antwoord op de achtergronden van de teksten die je voor dit examen gelezen hebt. Ga in op zowel de strekking van de regels 6-8 (**eundem** t/m **miserrimum**) als de boodschap van de *Tusculanae disputationes*.

Regel 13 **eorum**

- 2p 18 Citeer uit de regels 11-16 (**abundaretque** t/m **committebat**) de drie niet direct opeenvolgende Latijnse woorden waarnaar **eorum** verwijst.

Regel 1-16 **Duodequadraginta** t/m **committebat**

De Romeinse schrijver Sallustius beschrijft de samenzweerder Catilina als volgt:

“Catilina stamde uit een adellijke familie. Psychisch en fysiek stond hij erg sterk, maar zijn karakter was boosaardig en verdorven.”

- 2p 19 a. Citeer uit de regels 4-8 (**Atqui** t/m **miserrimum**) het Latijnse tekstelement dat inhoudelijk vergelijkbaar is met ‘zijn karakter was boosaardig en verdorven’ uit bovenstaand citaat.
b. Citeer uit bovenstaand citaat het Nederlandse tekstelement dat inhoudelijk vergelijkbaar is met **honesto loco natus** (regel 10).

In de regels 10-18 (**Qui** t/m **docuit**) beschrijft Cicero de ongelukkige toestand waarin Dionysius verkeert met een metafoor.

- 1p 20 Beschrijf deze metafoor in eigen woorden.

Regel 20 **ipsis**

- 1p 21 Leg uit dat Cicero met het woord **ipsis** de paranoia van Dionysius benadrukt.

Regel 19 **tondebant** en regel 20 **removit**

- 2p 22 Verklaar de afwisseling in tijd van deze twee werkwoordsvormen en ga daarbij in op de inhoud van de tekst.

De regels 28-29 (**Atque** t/m **dicitur**) zijn in tegenspraak met de regels 10-13 (**Qui** t/m **nemini**).

1p 23 Leg dit uit. Ga in je antwoord in op beide passages.

Regel 31 **alterum** en regel 32 **alterum**

- 2p 24 a. Citeer het Latijnse tekstelement uit de regels 28-30 (**Atque** t/m **dixisset**) waarnaar **alterum** in regel 31 verwijst.
b. Citeer het Latijnse woord uit de regels 28-30 (**Atque** t/m **dixisset**) waarnaar **alterum** in regel 32 verwijst.

Regel 34-36 **Sic** t/m **repugnandum**

De specifieke situatie van Dionysius die in het voorafgaande is beschreven, wordt in de regels 34-36 (**Sic** t/m **repugnandum**) veralgemeeniseerd.

- 2p 25 Citeer twee niet direct opeenvolgende Latijnse woorden uit de regels 34-36 (**Sic** t/m **repugnandum**) waaruit de veralgemening blijkt.

Algemeen

In een recensie van een boek over de Stoa staat het volgende:

“Het is fijn om stoïcijn te zijn.”

- 1p 26 Beredeneer waarom iemand het fijn zou vinden stoïcijn te zijn. Baseer je antwoord op de teksten en de achtergronden van de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.

Tekst 3

Bestudeer de inleiding en de aantekeningen bij Tekst 3.

- 38p Vertaal de regels 1 t/m 12 in het Nederlands.